

вання. Методичні рекомендації. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/06/Gender_approach_Zytomyr.pdf

4. Моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування отг в умовах децентралізації. Консолідований підхід. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/570/6.pdf>

Юлія Завгородня
доцент кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН

У сучасному демократичному суспільстві правова система ґрунтується на засадах верховенства права і людських правах, які є неможливими без забезпечення рівності людей. Саме рівність є фактором визнання людської гідності та, відповідно, людини як основної соціальної цінності.

У Конституції України наша держава проголошена як демократична і правова, в якій визнається і діє принцип верховенства права, людина є основною цінністю, визначено, що «усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах» та «не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками ... статі... Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї...» [1].

На виконання наведених конституційних положень 8 вересня 2005 року було прийнято Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» відповідно до преамбули якого метою цього закону є «досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права» [2].

Однак, можна стверджувати, що значна частина положень вказаного Закону залишається нереалізованою. Так, наприклад, у Пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії дискримінації та дотримання норм етики народними депутатами України», поданій до Верховної Ради України у лютому цього року наводяться статистичні дані щодо недотримання гендерної рівності в українському парламенті: «Рівень політичного представництва залишається низьким, попри те, що на останніх позачергових виборах представництво жінок у Верховній Раді збільшилося з 12,5% до 20,5%. Незважаючи на нещодавнє покращення ситуації, дані в Україні залишаються на рівні нижчому за середній європейський показник (28,5% для Європи – країн-членів ОБСЄ, у тому числі скандинавських країн)», а також вказується, що «Доволі поширеним явищем у Верховній Раді України є дискримінаційна поведінка з боку народних депутатів. Мова йде про часті висловлювання народних депутатів, які є дискримінаційними за ознаками статі» [3].

У Пояснювальній записці наводиться й інша статистична інформація за предметом нашого дослідження: «За даними ГО «Ла Страда Україна» (2018) найпоширенішими видами насильства щодо жінок-політиків в Україні є публічне приниження через соціальні мережі та засоби масової інформації – 62%; психологічне насильство – 59%; сексизм – 59%; словесні зловживання – 58%; сексуальні домагання – 47%. Згідно з дослідженням UNDP «Насильство проти жінок у політиці: Україна», лише 23,5% респондентів заявили, що їх політична партія має внутрішню політику щодо запобігання насильству та дискримінації жінок у політиці. Відповідно 76,5% респондентів заявили, що їхня політична партія не проводить такої політики. У той же час 23,5% респондентів заявили, що їх партія має відповідь на випадки насильства (дискримінації) щодо жінок у політиці в Україні» [3].

Додамо, що, доповідаючи на засіданні Верховної Ради України щодо законопроекту про запобігання та протидію домашньому насильству І. Луценко наголосила: «З цього законопроекту буде викинуто поняття гендеру як таке, буде відрегульовано поняття "сексуаль-

ної орієнтації", виходячи із християнських цінностей цього залу» [4]. Ю. Мірошніченко зазначив: «Єдине, на що звернули увагу і заступник міністра, і наші колеги, які виступали переді мною, це позиція Всеукраїнської ради церков, де йдеться про запровадження через ці закони якраз категорії гендеру і сексуальної орієнтації. Це є неприйнятно в нашому суспільстві. І ми чули під стенограму, що вони будуть вилучені на друге читання». Наведемо і слова І. Мосійчук: «Давайте припинимо вбивати Українську Церкву, українську духовність, нав'язувати чужинські цінності, а будемо орієнтувати на українські традиції, українську духовність, плекати її і розвивати. З усією повагою до українських жінок, але фракція не буде підтримувати» [4].

Наголосимо, що подібна «аргументація» наводилась і на підтримання позиції щодо не ратифікації Стамбульської конвенції.

Відзначимо також, що під час всеукраїнського дослідження, що було проведено фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва за підтримки Програми розвитку ООН в Україні та за ініціативою Офісу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини і ГО «Центр інформації про права людини» у 2017 році було з'ясовано, що українці найчастіше як ознаки дискримінації називають вікову дискримінацію (37 %), інвалідність (33 %) та майновий стан (24 %). Лише кожний п'ятий респондент відзначив наявність проблеми нерівності за ознакою статі. До того ж, слід вказати, що респондентам пропонувалось обрати декілька критеріїв [5, с. 68].

Таким чином, наведене вказує на те, що самих змін до законодавства є недостатньо для імплементації в життя принципу гендерної рівності. Більш того, значна частина народних депутатів не підтримує цю ідею, а значна частина населення України не бачить гендерну проблему як важливу. При цьому, це відбувається в умовах проголошення рівності прав жінки і чоловіка та декларуванні необхідності позбавлення від гендерних стереотипів. У цілому, різні статистичні дані вказують на непомічання населенням розбіжності в принципах гендерної рівності та українських традиціях.

Наведене дозволяє зробити висновок про доцільність проведення в Україні широких просвітницьких заходів щодо важливості забезпечення рівних прав жінок і чоловіків у демократичному суспільстві, включення навчальних дисциплін на кшталт «Основи гендерної рівності» до освітніх програм закладів вищої освіти та проведення різноманітних уроків на дану тематику в закладах шкільної освіти.

Ідея гендерної рівності має стати складовою свідомості кожного українця та правосвідомості кожного вітчизняного правника. Лише таким чином можна буде забезпечити її реалізацію в умовах українського соціуму.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.

2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Закон України від 8 вересня 2005 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 52. Ст. 561.

3. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії дискримінації та дотримання норм етики народними депутатами України». URL http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70987

4. Електронний протокол засідання Верховної Ради України від 17 листопада 2016 року URL http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_el_h2?data=17112016&nom_s=5

5. Що українці знають і думають про права людини: загальнонаціональне дослідження / [І. Бекешкіна, Т. Печончик, В. Яворський та ін.]; під заг. ред. Т. Печончик. Київ, 2017. 308 с.